

دانشگاه مجازی المصطفیٰ صلى الله عليه وآله

معاونت پژوهشی و تولید

گزارش نشست علمی پژوهشی

مرتبۀ داربودن دین واحد الهی از منظر علامه حسن زاده آملی	عنوان نشست
علامه حسن زاده آملی	موضوع نشست
دکتر یحیی کبیر (دانشیار فلسفۀ و عرفان، عضو هیئت علمی دانشگاه تهران)	سخنران
حجت الاسلام دکتر علی احمدی امین (عضو هیئت علمی جامعۀ المصطفیٰ)	دبیر علمی
فارسی	زبان ارائه
۱۲ آبان ماه ۱۴۰۰	زمان برگزاری
تحت وب	مکان برگزاری
۴۱ نفر آنلاین	تعداد شرکت کنندگان
https://live.mou.ir/pa9tsevd31yh/	لینک دسترسی به محتوای نشست

متن نشست

بسم الله الرحمن الرحيم

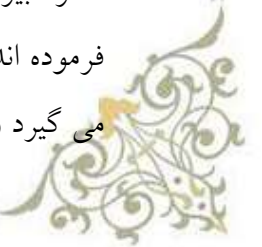
بی‌طرفی و مسؤلیت اخلاقی

نشست علمی پژوهشی با عنوان "مرتبه دار بودن دین واحد الهی از منظر علامه حسن زاده آملی" به همت معاونت پژوهش و تولید دانشگاه مجازی المصطفی (ع) و به مناسبت چهلمین روز درگذشت مرحوم علامه حسن زاده آملی در روز چهارشنبه ۱۲ آبان ماه ۱۴۰۰ برگزار شد.

نشست علمی پژوهشی با عنوان "مرتبه دار بودن دین واحد الهی از منظر علامه حسن زاده آملی" با ارائه حجت الاسلام دکتر یحیی کبیر، دانشیار فلسفه و عرفان، عضو هیئت علمی دانشگاه تهران، و دبیر علمی این نشست علمی حجت الاسلام دکتر علی احمدی امین عضو هیئت علمی جامعه المصطفی العالمیه بودند که در ابتدا به توضیح اجمالی از شخصیت حضرت علامه حسن زاده پرداختند.

در ادامه جناب آقای دکتر کبیر سخنرانی خود را آغاز نمودند و اظهار داشتند که سرآغاز دین الهی و نخستین دعوت پیغمبران، شناخت خداوند متعال و علم توحید است. توحید به معنای یکی نمودن و اعتقاد به یک ذات واحد می باشد. معنی یکی دانستن خداوند این است که هم به ذات وهم به صفات، غیر را، از او جدا کنیم. خداوند احد حقیقتی است که دارای ذات و صفات و افعال می باشد، راههای شناخت خداوند، فطرت، تفکر در صنع، اثبات حادث بودن جهان، اعتقاد به قدیم بودن خداوند است، اما مهمترین راهی که حضرت علامه به آن توجه خاص نموده اند، راه معرفت نفس است که ایشان می فرمایند: "معرفه النفس انفع المعارف" خودشناسی سودمندترین شناسایی هاست. هر کس خود را شناخت، پروردگارش را شناخت تمام پدیده های هستی در نفس انسان جمع شده است که به واسطه ی شناخت آن خدانشناسی حاصل می شود. و ایشان اشاره دارند به این ایه "شهد الله انه لا اله الا هو" ال عمران ۱۸، که خداوند عز و جل بهترین گواه است برای شناخت خود. و خدا را باید با خدا شناخت و همچنین هر چه غیر او را هم باید با او شناخت حضرت علامه همچون خواجه عبدالله مراتب توحید را سه وجه می شمارد که وجه اول توحید عامه، وجه دوم توحید خاص، و وجه سوم توحید خاص الخاصه است که توجه ویژه ی ایشان به توحید حقیقی همان توحید وجه سوم است.

دکتر کبیر در ادامه افزودند که علامه همان توحیدی که امام علی (ع) در خطبه ی اول، امده است، بیان فرموده اند، که الهام گرفته از دیدگاه اما میه است و به دیدگاه منتحلین به اسلام و متوغلین در کثرت خرده می گیرد و در دیدگاه خود به توحید اکمل توجه ویژه نموده اند گروهی از انسانها در شناخت خداوند فقط

از طریق زبان به او اقرار می کنند، گروهی از طریق استدلال و گروهی از طریق شهود باطنی به وجود خداوند قائلند، علامه در این باره بیان دارند که درک تو حید برای همگان در حجاب است و میزان حجابها بر اساس ظرفیتها متفاوت است، شخصی که توحید را در حس و تجربه دریافته است میزان حجابش از فردی که توحید را عرفانی و شهودی کسب کرده است متمایز است. ایشان در باب ذات خداوند معتقدند که هیچ عقلی در ذات اقدس الهی نمی توان راه یافت حتی عقل انسان کامل چون پیامبران و ائمه ی هدی "ع" زیرا این صفات به اولوهیت خداوند بستگی دارد و مختص ذات پروردگار است . معنای اقسام توحید، توحید ذاتی: یعنی اینکه در ذات او (خدا) را یگانه بدانی . و نفی هر گونه شریک از ذات : اوست. توحید صفاتی: یعنی اینکه صفات را عین ذات بدانی. توحید افعالی : به معنای این است که سر تا سر جهان با همه ی نظامات، علل و معلولات فعل خداوند است. ضمن اینکه همه ی بزرگان و علما و عارفان به پدیده ی علم توحید رسیده اند علامه با توجه به همه ی مسائل توحیدی ضمن نگاه فلسفی که استدلال و منطق حرف اول را می زند نگاه عارفانه ی ایشان در مراتب معرفت الله که عین الیقین، علم الیقین، و حق الیقین است علامه به یک مرتبه بالاتر است که آن بردالیقین است. در ضمن فلاسفه از توحید ذاتی به توحید صفاتی و به توحید افعالی می رسند اما عرفا با لعکس . علامه در . اقسام چهار گانه ی اتحاد به این قسم . اذعان دارند که اگر اتحاد دو امر در طول هم قرار گیرند به این معنی که یکی ناقص در هستی و آن دیگر، صورت کمالیه آن ناقص است که به واسطه ی آن استکمال بیابد و از قوه به فعل خارج گردد شرح بیان علامه پیرامون توحید صمدی: خداوند متعال چون در ذاتش صمد است جمیع صفات جمال و جلالش یعنی در جمیع صفات لطف و قهرش نیز صمد است هر چند که صفات او عین ذات اوست یعنی علم او صمد است قدرت او صمد است و دیگر صفاتش صمد است. پس او حی، علیم، قادر، سمیع، بصیر به ذات خود است نه به واسطه ای او به کمالاتشان می رسند.

در پایان جلسه نیز دبیر محترم جمع بندی از بحث ارائه نمودند و به سوالات مخاطبان پاسخ داده شد.

رئیس روز دانش علامه حسن زاده آملی

نشست علمی-پژوهشی مرتبه داربودن دین واحد الهی از منظر علامه حسن زاده آملی

سخنران علمی

حجت الاسلام دکتر یحیی کبیر

دانشیار فلسفه و عرفان، عضو هیئت علمی دانشگاه تهران و از شاگردان علامه حسن زاده آملی

دبیر علمی

حجت الاسلام دکتر علی احمدی امین

عضو هیئت علمی جامعه المصطفی العالمیه

همراه با اعطاء گواهی

دانشگاه مجازی المصطفی
معاونت پژوهشی و تولید

چهارشنبه ۱۲ آبان ماه ۱۴۰۰، ساعت: ۱۰

نشانی شرکت در جلسه live.mou.ir/research

